

PROJECTE MANRESA-MAUTHAUSEN

PROJECTE CONJUNT DE FILOSOFIA I HISTÒRIA

Xavier Valls i Rota

Departament de Filosofia Institut Pius Font i Quer de Manresa

Algunos años más de atrocidades varias en Bosnia, en Ruanda o en otras zonas, y se acabará nuestro siglo XX. No tendrá que hacer trampas para llevarse, dentro del palmarés de la historia, el gran premio del horror. Sería inútil buscar: ninguna época ha visto perpetrar tantos crímenes a escala planetaria. Crímenes en masa, organizados racionalmente y a sangre fría. Crímenes salidos de una insondable perversión del pensamiento -una perversión que quedará simbolizada para siempre en el nombre de Auschwitz. (p.17) / *Historia de la filosofía en el siglo XX*

Christian Delacampagne

Amb els problemes que tenim plantejats actualment, a nivell local i a nivell global, val la pena fer un projecte educatiu al voltant de la *Deportació Republicana Bagenca, Catalana i Espanyola?*

El centenari del naixement de l'escriptor manresà, i supervivent del camp de Mauthausen, *Joaquim Amat Piniella*¹(1913-2013), animà l'*Ajuntament de Manresa*, *Òmnium Cultural*, la *Institució de les Lletres Catalanes* i l'associació *Memòria.cat*² a sumar esforços per dissenyar un programa ampli i divers que contribuís a donar a conèixer la seva obra i a reconèixer la seva figura com a intel·lectual compromès, que ha esdevingut símbol i testimoni del seu temps.

Els instituts *Pius Font i Quer* i *Lluís de Peguera*, juntament amb el *Centre de Recursos Pedagògics del Bages*, ens vam implicar estretament en la celebració, aportant-hi la nostra vessant pedagògica. Ací començà a caminar el **Projecte Manresa-Mauthausen** adreçat a l'alumnat de batxillerat. Més enllà d'aquesta efemèride puntual, hi hem volgut donar continuïtat, integrant-nos en la *Xarxa de Memòria i Prevenció del Feixisme*, proposta de treball plantejada per l'*Amical de Mauthausen i altres camps*; i també hi hem donat extensió, ampliant el

nostre focus d'interès de la deportació bagenca, catalana i espanyola, cap a altres formes de deportació, exili i holocaust ben presents a la nostra premsa.. La nostra tasca pedagògica s'inscriu en la *Xarxa europea de Memòria i Prevenció*.

El projecte exposa quins són els objectius i les línies de treball pedagògic que es proposen. Una de les finalitats principals, és fer arribar i difondre la història dels camps de concentració a l'alumnat, per tal que en siguin coneixedors i per a que mai caigui en l'oblit la greu situació viscuda. També, esdevenir, una eina actual que pugui ajudar a l'alumnat a prendre consciència dels valors democràtics i esdevenir crítics davant d'algunes situacions presents. Per tant, ens trobem davant d'un projecte obert, que es pot aplicar cada curs per anar conscienciant diferents promocions. Des de l'inici del projecte, sempre hem cregut en esforçar-nos per viatjar als camps com a eina pedagògica, en el nostre cas molt centrat en Mauthausen-Gusen. L'experiència vital és insubstituïble. Si us acosteu a la tasca³ que hem anat realitzant, podreu palpar-hi una reflexió al voltant de la condició humana: la dignitat de la persona, la llibertat, el respecte, l'expressió del mal, la tossuda recerca del bé, de la bellesa i de la justícia.

Com deia Lévinas, "*és prioritari mirar el rostre de l'altre. L'ètica no neix d'una pregunta com la metafísica: per què hi ha ésser?*"

1 <http://www.lasequia.cat/centenari-amat-piniella/>
centenari-amat-piniella/

2 Memòria i Història de Manresa (memoria.cat)

3 L'home dels ulls tristos (<https://allunyament.wordpress.com/>)

L'ètica neix d'una demanda: No em matis!" El nostre projecte ha volgut ser una reflexió amb *rostre*. Per això hem partit de la deportació manresana, centrant-nos en el supervivent Joaquim Amat Piniella i la seva obra. *K.L Reich*, que pot ser qualificada com la gran epopeia de la deportació catalana als camps de la mort. La lectura d'Amat, fou la que portà Montserrat Roig a escriure *Els catalans en els camps nazis*. Publicació que obrí una porta a la veu silenciada i mal tractada de la deportació, en plena dictadura franquista. Encara en l'actualitat, molts alumnes queden astorats en descobrir que ciutadans no jueus, visqueren el salvatge carnatge dels camps, la mort instrumentalitzada, deshumanitzada i industrialitzada, científicament planificada. Enguany fa vint-i-cinc anys de la mort prematura de Montserrat Roig. Gràcies per obrir finestres!

Caminant els corriols de l'exili i la deportació, hem volgut caminar els viaranyos de la dignitat humana, la llibertat i la justícia. Des del curs 2013, cada primer cap de setmana de maig, hem assistit als actes internacionals que commemoren l'alliberament del camp de Mauthausen. No ho hem fet sols, com una sortida més de centre, ho hem fet acompanyats de tota la família de la deportació agrupada en *l'Amical de Mauthausen i altres camps*. Hem conviscut amb deportats i familiars de tot l'Estat espanyol, així com d'Itàlia, Polònia, Israel, França, Rússia, USA, etc. Cada convivència ens ha enriquit, fet créixer com a persones emocionalment i críticament reflexivament.

Cada vint-i-set de gener, hem preparat commemoracions al voltant del *Dia Mundial en Memòria de l'Holocaust*. Forces del nostres actes han tingut presència i ressò en la nostra ciutat. Hem participat en els actes institucionals del Parlament de Catalunya, la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona. Assistim a la trobada anual de la *Xarxa Escolar per la Memòria i Prevenció del Feixisme*, que ens permet compartir experiències pedagògiques amb altres projectes educatius.

Ens preguntàvem al principi si cal ara recordar el passat, la deportació, l'holocaust. A voltes ens han dit: *Per què mirar el passat amb els problemes que tenim ara? Voleu dir que no és més profitós encarrilar les energies a resoldre l'ara i aquí?* Primo Levi o Hannah Arendt⁴, ens recordaven que és esfereïdor, incomprensible, pensar que l'Holocaust va tenir lloc en el centre de la civilització culta. A la vella Europa, a la pàtria de Goethe. Que la cultura no és garantia, per sí sola, d'una vida respectuosa amb la dignitat humana. Arendt ens deia que *"necessito comprendre"*. Nosaltres també necessitem comprendre i mirar el *rostre* de l'altre. Quan obrim la premsa, cada dia veiem el drama humanitari en les fronteres de la nostra-vella llar d'Europa. La terra dels Drets Humans, de la

4 Consultar Textos –material didàctic- (<https://allunyament.wordpress.com/referencies/textos/>)

promissió del ben estar, de la seguretat. Cada dia van tornant les filferades i les fortificacions. Cada dia va ressorgint nous rostres de negació de l'altre.

Us animem a participar de la d'instituts que integrem la *Xarxa de Memòria i Prevenció del Feixisme*, Coordinada per l'Amical de Mauthausen i altres camps. Durant el mes d'abril, a la ciutat de Manresa, en el marc de l'Espai Memòria del Museu Comarcal del Bages, l'alumnat dels instituts Lluís de Peguera i Pius Font i Quer, conjuntament amb l'Escola d'Art, mostraran a la ciutat la tasca de quatre anys compartits. Podeu aprofitar per visitar-nos i, si ho desitgeu, podeu venir a la III Trobada de la xarxa catalana o a la presentació que en farem a la comunitat educativa. Us esperem a Manresa!

Obrim el *K.L Reich* i quedem-nos amb les paraules de l'il·lustre bagenc Amat-Piniella:

“La llargària del camí,
la seva feixuguesa cruenta,
no poden ésser motiu de fallença:
cadascú haurà triomfat
quan la humanitat sencera triomfi.
... em sembla que així
els morts els morts no són tant morts,
que fer justícia de debò encara hi som a temps,
encara podem creure en un món millor.

